

JØRGEN FROST OG LIS PØHLER

5

MERK SPRÅKET

Studiehefte 5

UNDERVISNING OG EVALUERING

OVERSATT AV VIGDIS LOTHE WAALER

INFOVEST *forlag*

MERK SPRÅKET

Studiehefte 5: Undervisning og evaluering

I *Merk språket - skriv og les!* – kapittel 4 – er det argumentert for en uformell, dialogisk kartleggingsform, og det er gitt eksempler på hvordan dette kan gjøres. Det vil vi følge opp i dette studieheftet. Først diskuterer vi kartleggingsbegrepet, deretter presenterer vi en uformell måte å få oversikt over hvor langt barna i barnehagen har kommet i erfaringene sine med skriftspråket. Vi følger opp med en kort omtale av to kartleggingsverktøy: KTI og IL-basis som kan benyttes i 1. og 2. klasse. Til slutt vil vi omtale hvordan man kan systematisere de daglige notatene om elevenes lesing og skriving.

Til barnehagelæreren og læreren:

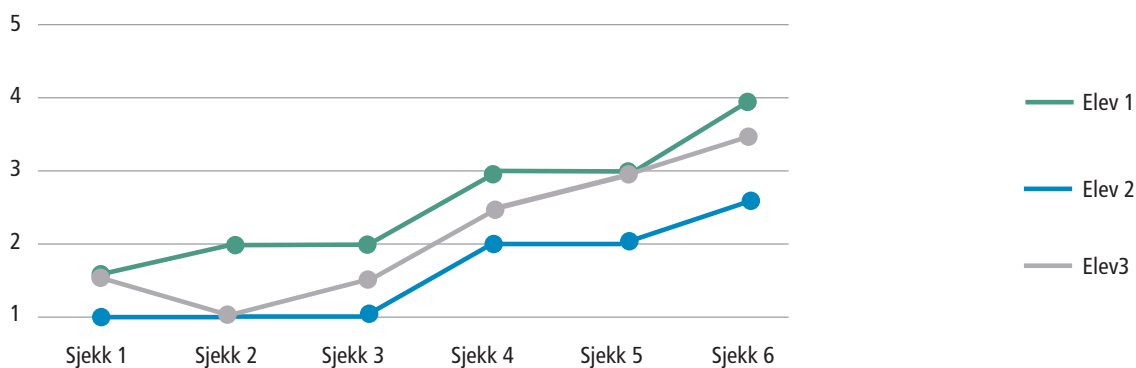
Vi avslutter dette heftet med en utfordring til deg: Vi vil nemlig gjerne utfordre deg til å evaluere utbyttet ditt av arbeidet med de fem studieheftene, og vi hører veldig gjerne fra deg om det!

Hvorfor evaluere?

Kartlegging, testing, evaluering og vurdering er noen av de termene som brukes når man vil bestemme elevens utbytte av undervisningen og identifisere hans eller hennes aktuelle ferdigheter og utfordringer – men uansett hvilken betegnelse man bruker, kan resultatene av disse ikke stå alene. De må tolkes i lys av den virkeligheten eleven befinner seg i. Noen forskere har vært opptatt av å se på kartlegging av elevens ferdigheter i et perspektiv hvor man i størst mulig grad ønsker å knytte undervisning og evaluering sammen (Grigorenko, 2008). Disse forskerne anbefaler at man i kartlegging av elevens læringsutbytte inkluderer tre grunnleggende premisser for både tilrettelegging og fortolkning av evalueringen:

1. Det må tas hensyn til at elever alltid kommer fra forskjellige kulturelle virkeligheter, hvor en klassisk testtradisjon uten muligheter for hjelp og støtte ikke er i stand til å fange opp en gitt elevs potensiale.
2. Den som skal evaluere bør ikke være så opptatt av hvor eleven er i utviklingen *akkurat nå*, med utgangspunkt i den tidligere undervisningserfaringen, men heller av hvor eleven kan finne seg *fremover*, gitt at eleven får en tilpasset undervisning fra nå av.
3. Det har begrenset verdi å kartlegge for kartleggingens skyld. Evalueringen bør gjennomføres som del av en plan for den neste periodens undervisning, som kan justeres i forhold til kartleggingsresultatene.

Evalueringen skal hjelpe læreren til å kunne vurdere om undervisningen har styrket elevens ferdigheter og om elevens utvikling som et minimum har fulgt en for aldersgruppen normal utviklingskurve. Elever som allerede er kategorisert med vansker eller i risiko for utvikling av vansker, skal helst inn i en utviklingskurve som er 'mer bratt' enn den gjennomsnittlige kurven, fordi denne elevgruppen har noe å innhente. Dette kan illustreres slik:

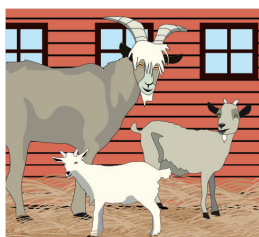
Illustrasjonen over er en modell: Elevene finnes ikke i virkeligheten og de har blitt 'kartlagt' med en tenkt test. Modellen skal illustrere forventet leseutvikling for tre elever som har mottatt den samme undervisning frem til 'Sjekk 1'. Elevenes utbytte av undervisningen har blitt målt 6 ganger i perioden.

- Elev 1 følger en normal utvikling for alderen, mens Elev 2 og Elev 3 ved sjekk 2 begge ble identifisert som elever i risiko for utvikling av vansker.
- Elev 2 ble etter sjekk 2 tilbudt en spesielt tilrettelagt undervisning med utgangspunkt i en analyse av elevens behov for støtte. Ved sjekk 3 viste det seg at eleven ikke hadde utviklet seg, derfor måtte undervisningen legges om igjen. Sjekk 4 kunne tyde på at den nye støtten var effektiv. Det skjer ingen utvikling fra sjekk 4 til sjekk 5. Det er en helt naturlig del av læringsprosessen. Den stødige læringskurven fra sjekk 3 til sjekk 4 skal ha tid til å bli konsolidert.
- Ved sjekk 2 ble Elev 3's resultat vurdert som primært å være et uttrykk for at testen ble tatt på en dårlig dag. Derfor ble det ikke iverksatt endring i undervisningen for denne eleven. Ved sjekk 6 er eleven stadig i positiv utvikling, men fremdeles ikke oppe på det forventede nivå for alderen.

Stimulering og evaluering i barnehagen med utgangspunkt i De tre bukkene bruse

Folkeeventyret *De tre bukkene Bruse* er kjent for de fleste barn. Derfor kan man lese eventyret eller gjenfortelle det som en innledning til det som kommer etter. På den måten sikrer du deg også at alle barna får repetert innhold og handling.

Teksten deles opp i 6 scener som illustrert nedenfor og på siste side i dette heftet.

Scene 1:
De tre bukkene Bruse i stallen

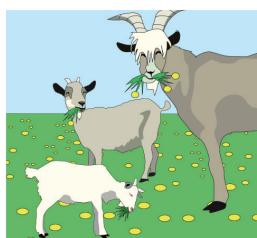
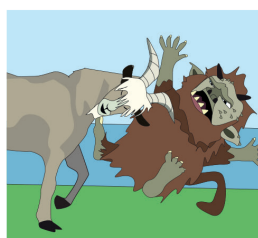
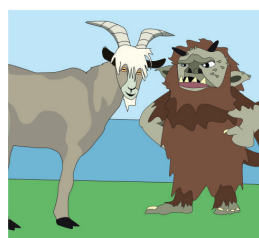
Scene 2:
Den minste bukken Bruse og trollet.

Scene 3:
Den mellomste bukken Bruse og trollet

Scene 4:
Den største bukken Bruse og trollet.

Scene 5:
Den største bukken Bruse stanger trollet

Scene 6:
De 3 bukkene Bruse på seteren

Hvis du klipper ut de seks bildene og eventuelt forstørrer dem, kan de brukes som støtte til gjenfortellingen av eventyret. Bildene vises frem ett om gangen, etter hvert som eventyret skrider frem. Legg de 'brukte' bildene i rekkefølge på gulvet eller heng dem opp på veggen. Når eventyret er fortalt, kan bildene brukes som støtte til en felles gjenfortelling hvor eventyrets struktur tydelig trekkes frem.

Litt senere på dagen – eller neste dag – samler du barna igjen og snakker om *De tre bukkene Bruse*. Før barna samles, har du laget en plansje med 8 tomme felt som du har hengt opp på veggen. Denne plansjen skal fungere som en modell for boken, barna skal skrive: Ett felt skal brukes som forside, ett felt til hver av de seks scenene og ett felt som brukes som bakside. Under hvert bilde skal det være plass til å skrive en tekst. Oppgaven er å få barna med på å lage en gjenfortelling av eventyret i de seks scenene.

Start med å snakke om tittelen på eventyret, og skriv 'De tre bukkene Bruse' i det første feltet.

	scene 1	scene 2	scene 3	scene 4	scene 5	scene 6	

Legg deretter bildene i tilfeldig rekkefølge på gulvet. Snakk med barna om hvilket bilde som kan starte eventyret. Finn bildet og heng det opp på veggen. *Hva kan vi fortelle om denne tegningen?* kan du spørre. Barna foreslår kanskje: *De tre bukkene Bruse i stallen*, og du skriver *De tre bukkene Bruse i stallen* under bildet – med støtte fra barna. Støtten kan for eksempel være at du skriver *De tre* – og deretter sier: *Nå har jeg skrevet De tre – hva var det nå jeg skulle skrive?*

De fem neste scenene settes opp på samme måte og det skrives i fellesskap en liten tekst til hvert bilde. I det siste feltet skal det stå hvem som har skrevet eventyret. Du kan for eksempel skrive: *Skrevet av Smørblomst* (eller hva gruppen nå heter). Du forteller at nå har de faktisk skrevet sin egen Bukkene Bruse-historie. Du har på denne måten modellert ideen om å utforme en tegneserie som har en begynnelse, en handling og en slutt.

En etterfølgende dag gjenfortelles historien med utgangspunkt i plansjen – gjerne kun med en liten gruppe av barn om gangen, så det er mulighet for god støtte til alle. Barna får kopi av de seks scenene og lager sin egen Bukkene Bruse-bok av 2 A4-ark som stiftes sammen på midten slik at det i alt blir 8 sider:

- s. 1 = forside
- s. 2 = scene 1
- s. 3 = scene 2
- ...
- s. 7 = scene 5
- s. 8 Skrevet av ... (her skriver barnet sitt eget navn)

Barna kan oppfordres til å tegne forside og skrive tittel. De kan evt. skrive under bildene på noen av scenene. Du kan også velge å kopiere teksten fra historien som ble laget i fellesskap og dele ut tekststrimlene til barna sammen med bildene, slik at de limer både bilder og tekststrimler inn i sin egen bok.

Via denne prosessen får du et fint overblikk over hvor langt det enkelte barn er kommet, både i forhold til å kunne fastholde forløpet i historien, og i forhold til hva det enkelte barn kan skrive. De voksne skal selvfølgelig støtte de barna som ber om hjelp. Dette er ikke en test, det er 'bare' en aktivitet der de voksne kan observere hvor det enkelte barn er i forhold til for eksempel å forstå teksten, til å omsette fortellingen til tegneserie og fastholde sekvenser i fortellingen, og også i forhold til de barna som allerede

er kommet i gang med ordanalysen, og som kanskje kan finne tilsvarende bokstaver på bokstavkortene på veggen. Det må ikke bli 'skole'. Forløpet skal ha karakter av en åpen samtale. Overhøring, test eller sjekk av kunnskap hører ikke til her! Med utgangspunkt i plansjen og/eller barnas bøker kan eventyret gjenfortelles igjen og igjen.

Ved å benytte en lignende modell med andre eventyr (for eksempel *De tre små grisene* eller *Rødhetten*), kan man følge barnas utvikling på både det talespråklige og det skriftspråklige området. Til slutt kan denne aktiviteten danne en naturlig overgang til arbeidet med veggtegningen om *Ole Brum*, som vi presenterte i *Studiehefte 3*.

Undervisning og evaluering i 1.-2. klasse

Alle er enige om at evaluering er et viktig element i skolen. Vi er kanskje bare ikke helt enige om hvordan det skal gjøres. Det å ville kartlegge, teste eller prøve elever, spesielt i 1.-2. klasse, skaper ofte debatt. Når vi nå drister oss til å begynne dette heftet med å snakke om å kartlegge forutsetninger hos denne elevgruppen, så krever det kanskje en forklaring.

Læreren verktøykasse skal inneholde redskaper som kan gi et bilde av elevens forutsetninger, potensiale og utvikling, i forhold til det læreren har ansvar for at de skal lære. Vår anbefaling er at jo yngre eleven er, desto mer uformelt må både undervisning og kartlegging gjennomføres. Observasjoner i hverdagen – for eksempel vedrørende de fem læringsdimensjonene som vist i *Studiehefte 1* og notatark til lesing i *Studiehefte 5* – er eksempler på uformelle observasjoner der vi har utformet skjemaer som støtte for det. Observasjonene er redskaper som kan brukes til å justere det daglige fokuset på den enkelte elev.

Men for noen elever vil det være nyttig å supplere med en mer nøyaktig kartlegging, fordi resultatene dermed blir mer nyanserte. Det kunne for eksempel være nødvendig i forhold til Elev 2 og Elev 3, som vi omtalte i modellen i begynnelsen av heftet. Den uformelle observasjonen i det daglige arbeidet (sjekk 2) viste at de to elevene ikke presterte som forventet. En spesielt tilrettelagt undervisning måtte derfor defineres og etableres, og til det bruk er det nyttig med en mer dialogisk og systematisk kartlegging, hvor læreren tydeligere ser elevens utviklingsmuligheter og potensiale. Samtidig får læreren på denne måten mer informasjon om elevens lesing, og dermed også et bedre fundament for å finne ut av hvordan undervisningen konkret kan tilrettelegges.

Elevene vil alltid være på vei i utviklingen sin, og i forskjellig utviklingstakt. Forhåndskunnskapene deres og måten de agerer på vil være avhengig av hvordan de fungerer både generelt (sosialt og psykologisk) og spesifikt faglig, når de er i en læringssituasjon. Erfaringsbakgrunn og læringsstrategiene deres vil tydelig skinne igjennom, og disse er langt på vei sosialt bestemt – jf. de tre premissene for evaluering som vi refererte til i starten. I en formell kartlegging av en elev får man (heller ikke med denne aldersgruppen), nødvendigvis et helt sannferdig og dekkende bilde av elevens potensiale. Hvis evalueringen er både uformell og dialogisk basert, får man både kunnskap om og innsikt i elevens faglige forutsetninger og elevens måte å lese på (Frost, 2009).

Kontrollert Tegneiaktakelse (KTI)

Ideelt sett kan KTI (Jensen & Krogh, 2009) brukes i begynnelsen av det toårige overgangsrommet fra barnehagen (5 år) til slutten av 1. klasse. KTI'en går i all enkelthet ut på at barna instrueres i å tegne noen velkjente ting på et papir. KTI gir et bilde av barnas evne til å motta, bearbeide og utføre språklige instruksjoner om ting, relasjoner og begreper de er kjente med. Barnehage og skole vil på denne måten

få et verdifullt innblikk i den begrepsmessige og språklige utviklingen både hos det enkelte barnet og i gruppen som helhet. Ved gjennomføringen er det én voksen som instruerer og flere som observerer hvordan det enkelte barnet agerer under 'tegneleken', som mange kaller det. I etterkant drøfter observatørene og den som instruerte de enkelte barnas tegninger. Barnas tegninger brukes ofte som utgangspunkt for etterfølgende samtaler med foreldrene om barnets utvikling. Når KTI benyttes både i starten og slutten av det siste året i barnehagen, viser det dessuten utviklingshastigheten til det enkelte barnet. Det er viktig informasjon til læreren som skal planlegge mottakelsen og fortsettelsen i det toårige overgangsområdet mellom barnehagen og skolen.

IL-basis, Gruppeprøve

IL-basis (Frost & Nielsen, 2015) er et observasjonsmateriale som består av flere deler, hvor den første delen (Gruppeprøven) kan benyttes både i barnehagen og i skolen. Barnehagelæreren kan bruke temaene fra IL-basis som veiledning i forhold til språklig bevissthet og for å stimulere interessen for skriftspråket gjennom å lekeskrive. Materialet gir mulighet for å følge elevenes utvikling fra barnehagen og ut 1.klasse. Følgende områder kan observeres:

1. *Tegne og skrive*. Oppgaven utføres ved skoleårets start. Elevene oppfordres til å lage en tegning på prøveheftets forside. Når alle er ferdige blir de oppmuntret til å skrive hva de har tegnet, eller skrive en liten historie om tegningen. Oppgaven minner mye om oppgaven på side 4 i *Studiehefte 2*. Studieheftenes forsider viser hvordan Alexander løste denne oppgaven da han gikk i 1. klasse.
2. *Lytteforståelse*. Elevene hører en liten historie, hvor læreren deretter spør om en detalj i historiens forløp. De besvarer oppgaven ved å markere den korrekte tegningen (ut av fire mulige). Deretter skal de høre 5 nye historier, hvor de så får et spørsmål de skal svare *ja/nei* til. Spørsmålene viser om de forstår poengene i de ulike historiene.
3. *Språklig oppmerksomhet*. Denne delen består av 3 oppgavesett: Rimord, Forlydsanalyse og Fonemantall (2 sett).
4. *Sammensatte ord*. Elevene skal danne nye ord ved å sette (bilder av) to ord sammen (for eksempel *nese + horn = neshorn*). Her får læreren et innblikk i elevens språk- og begrepsforståelse.
5. *Bokstavprøve*. Til hver oppgave hører det til en tegning og ved siden av står 4 forskjellige bokstaver. Eleven skal identifisere den første lyden i ordet på tegningen og sette kryss ved den bokstaven (ut av fire mulige), som svarer til lyden. Denne delprøven viser både noe om elevens fonemanalyse og om matching av lydbokstavform (funksjonell bokstavkunnskap).
6. *Bokstavskrivning*. Eleven skal skrive bokstaver etter diktat.
7. *Ordskriving 1-3*. Eleven skal analysere lydrette ord på 2-4 bokstaver og skrive dem på en linje ved siden av.
8. *Tegne og skrive*. Oppgaven er identisk med den første tegne/skriveoppgaven. Denne prøvedelen tas etter et halvt år eller senere, slik at man kan sammenligne utviklingen fra første tegne/skriveoppgave og til nå.

Som det fremgår av oversikten, rommer dette materialet det meste av det som har betydning når elevenes første skriftspråkutvikling skal kartlegges. Det er en stor fordel hvis du benytter materialet suksessivt i løpet av året. Det betyr at hvis du for eksempel arbeider med lekeprogrammet til språklig bevissthet, så kan du se om eleven har lært de temaene som programmet går igjennom: Rim, forlyd, fonemanalyse og dessuten funksjonell bokstavkunnskap og ordskriving. Senere kan man bruke resten av oppgavene.

Evaluering av elevens skriveutvikling

Hittil har vi fokusert mest på de språkanalytiske ferdighetene for å komme i gang med å skrive, og deretter å kunne lese det skrevne. Men til skriveutvikling hører det også med å kunne utforme en tekst.

I begynnelsen skriver elevene enkeltord, herunder også navn, men å skrive en tekst krever noe annet og mer enn bare å kunne stave ord.

Når klassen deltar i dialoger med deg om å utforme felles tekster som skrives på tavlen, har du også anledning til å samtale med elevene om selve tekstutformingen. I starten skal du fokusere på å formulere korte, enkle setninger, fordi det både gir overblikk og gjør det enkelt å lære å lese.

Her blir begrepet setning demonstrert og teksten vil ofte komme til å bestå av enkle setninger etter hverandre – som for eksempel teksten om idrettsdagen i *Studiehefte 2*. Det blir elevenes første modell for hvordan man kan arbeide med språket for å kunne uttrykke seg skriftlig på en enkel måte.

Når elevene begynner å ville skrive egne historier, vil du tilsvarende se en utvikling fra det grammatisk enkle til det mer kompliserte og sammenhengende språket. Finske forskere har utviklet en enkel modell til å beskrive elevenes skriveutvikling. Modellen kan kanskje være anvendelig for deg både i forhold til å kunne tilrettelegge undervisning i å skrive tekster, og for å kunne vurdere den enkelte elevs skriveutvikling (Mäki m. fl., 2001). Modellen beskriver kort fortalt den første skriveutviklingen i ni nivåer:

Nivåer i utforming av tekster

Nivå	Karakteristikk	Eksempel
1	Ett-ords setninger. Ord uten innbyrdes sammenheng.	is mor
2	En ytring som uttrykker en mening.	En gul is.
3	En kort tekst til et bilde.	Jeg spiser is.
4	En kjede av handlinger med enkel, lineær syntaks.	Katten går ut i hagen, så får den øye på en mus og løper etter den.
5	En kjede av handlinger med utviklet syntaks.	Når katten går ut i hagen får den øye på en mus. Men musen er borte før katten når bort til den.
6	En enkel historie med enkel syntaks.	I går var faren min og jeg inne i byen for å se på en ny sykkel til meg.
7	En enkel historie med utviklet syntaks.	Maja er god til å spille fotball. Hun kan både skyte langt og hardt, og takle motstanderne sine.
8	En tematisk historie med enkel syntaks.	Vulkaner. På Island er det mange vulkaner. Denne uken har det vært et vulkanutbrudd.
9	En tematisk historie med utviklet syntaks.	I en bikube er det kun én dronning. Det er hun som legger eggene, mens de andre biene må ut og samle nektar i blomstene omkring bikuben.

Når du benytter denne utviklingsoversikten, kan du bruke den til både å følge med på hvordan det enkelte barn utvikler sine skriveferdigheter, og til å planlegge felles skriveøvelser på tavlen. Her kan du mediere en grammatisk forståelse hos elevene for hvordan setninger kan kobles sammen og for hvordan man kan skape innholdsmessig sammenheng fra den ene setningen og til den andre, og fra avsnitt til avsnitt. Samtidig kan du her drøfte ordvalg med tanke på presisjon og variasjon.

På samme måte som vi har foreslått lesing i læringspar som en velegnet form for gjensidig støtte og læring, kan man benytte parskrivning, hvor elevene går sammen om å utforme tekster i forhold til temaer som klassen arbeider med. Dette kan senere naturlig gli over i prosessorientert skriving, fordi de på denne måten blir vant til å arbeide sammen om tekstutforming.

Løpende kartlegging av elevens lesing

Som vi fortalte i *Studiehefte 3*, så er det vesentlig at elevene, særlig i den innledende fasen, får mulighet til både å lese mange meningsfulle, enkle tekster og å lese dem mange ganger. Derfor har vi gjentatte ganger argumentert for at elevene venner seg til å lese for hverandre to og to med 10 cm-stemmer. Den som leser skal i første gjennomlesing fokusere på å få lest alle ordene korrekt og i de etterfølgende gjennomlesingene, fokusere mer og mer på å lese med god intonasjon. Den som lytter skal først og fremst fokusere på at alle ordene blir lest korrekt. I de senere gjennomlesinger skal lytteren også fokusere på at det leses med intonasjon.

Men elevene og du har også behov for at de leser høyt for deg. Når de gjør det viser du med din måte å gi tilbakemelding på hvordan 'lytteren' skal agere. Det behøver du ikke bruke mange ord på å forklare. Det er mye mer effektivt å selv være den gode lytteren.

Du skal lytte til mange elevers høytlesing i løpet av en uke og du er nødt til å etablere et system slik at du holder styr på observasjonene dine. På side 9 er det et notatark du kan bruke til det. Det finnes også en instruksjon til hvordan du bruker det, samt et eksempel på hvordan arket kan fylles ut. Det krever litt trening, men etter 5-10 ganger vil du oppleve at ferdigheten sitter, og så klarer du faktisk ikke å lytte til en elevs opplesing uten å ha papir og blyant for hånden – jf. *Læringshjulet* i *Studiehefte 4* – du skal nemlig også lære nye ferdigheter og ha tid til å automatisere dem!

Den beste måten å lære å bruke arket på er å gjøre et lydopptak av en elevs høytlesing, og så vente med å fylle ut arket til du er alene. Da kan du spole frem og tilbake og lytte igjen og igjen til det eleven leste – og deretter skrive observasjonene dine inn på arket. Det kan du gjøre et par ganger, til du opplever at du er så sikker at du kan notere underveis. Kast deg ut i det – det får ingen konsekvenser dersom du overser en detalj eller to. Du blir mer og mer sikker etter hvert.

Når du har lydopptaket, kan du også benytte muligheten til å lytte til dine egne kommentarer til eleven – og kanskje tenke over om du for eksempel bruker for mange ord, snakker for raskt eller snakker om et utviklingstrinn som eleven foreløpig ikke er nådd opp til. Legg særlig merke til hva du gjorde når eleven gikk i stå. Fikk du stilt spørsmål som hjalp eleven videre, eller løste du oppgaven for ham/henne?

Slik bruker du notatarket

Mens eleven leser høyt for deg, noterer du lesingen på notatarket som du finner på side 10. I oversikten på side 9 kan du se eksempler på hvordan det kan se ut

- Fyll ut øverste linje med bokens tittel, elevens navn og dato.
- Korrekt leste ord markeres med ✓
- Hvis eleven gjentar et korrekt lest ord, skrives ✓ (G).
- Feilleste ord skrives som en brøk: det eleven leser, skrives øverst og det korrekte ord nederst.
- Hvis eleven hopper over et ord, skrives det ikke noe øverst på brøkstreken.
- Hvis eleven leser et ord som ikke står i teksten, skrives ordet øverst på brøkstreken, mens det under brøkstreken ikke skrives noe.
- Hvis eleven leser feil, men deretter selv retter feilen, skrives (SK) etter det feilleste ordet.
- Skriv ned sidetall når det blas om, så du lett kan finne tilbake til de feilleste ordene.
Husk også på å notere hvordan eleven leste forsiden og tittelblad.

Når du skal analysere elevens lesing

- Tell antall ord i teksten og antall feilleste ord og regn ut prosenten for antall riktig leste ord – se eksemplet nederst på siden.
- Kikk på de feilleste ordene. Hvor mange ganger korrigerer eleven seg selv?
Jo flere, jo bedre! Det er et tegn på at eleven reflekterer over det han eller hun leser.

Eksempel på notater fra en elevs lesing

Til orientering er bokens tekst i eksemplet på side 9 gjengitt i spalte to under 'kommentarer'. Spalten er normalt tenkt til bruk for dine kommentarer under og etter lesingen.

Beregning av prosent for antall riktig leste ord:

I eksemplet under er det i alt 47 ord. 5 ord leses feil:

- *sier* gjentas
- *du skal* står ikke i teksten (teller som 1 feil, selv om det er to ord)
- hopper over *å*
- *Hugo* leses som Emil
- *Sshhhhh* leses som mjau

Prosenten for antall riktig leste ord beregnes slik:

Antall korrekt leste ord, delt på samlet antall ord, ganget med 100

Antall ord i alt: 47

Antall korrekt leste ord: 42

Prosenten for antall riktig leste ord: $42/47 \times 100 = 89\%$

Notatark – Lesing

Elevens navn: Anton Bokens tittel: Bella løper vekk (Solstrålebok, nivå 5) Dato: 1. april 2021

Side	Elevens lesing	Kommentarer HER: teksten i boken)
Forside og tittelside	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	Bella løper vekk Bella løper vekk
2	✓ <u>du skal</u> <u>å</u> ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ (G) ✓	"Husk å holde Bella i bånd!" Eleven leser: <i>Husk du skal holde Bella i bånd.</i> <i>sier mor.</i> Eleven leser: <i>sier sier mor</i>
3	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	"Vi ses om en time", sier far
4	<u>Emil (SK)</u> ✓ ✓ ✓ ✓ Hugo	Hugo holder fast i Bella. <i>Selvkorreksjon: Eleven sier Emil, men retter selv feilen og leser Hugo.</i>
5	✓ ✓ ✓ ✓ <u>Mjau</u> Sshhhhh ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	Vov! Vov! Vov! (tekst i snakkeboble) Grrrrrr! Sshhhhhhh! (tekst i snakkeboble) men så møter de en katt!
6	✓ ✓ ✓	Bella løper vekk.
7	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	Bella stjeler en pølse og glemmer katten!

Prosenten for antall riktig leste ord: 89 %

Avtaler til neste gang: Boken leses på nytt for samarbeidspartner minst 2 ganger. Man skal kunne høre at Bella gjør noe som hun ikke får lov til. Leses med intonasjon for meg neste gang

Ny bok: Når enden er god ... (også nivå 5)

Notatark – Lesing

Elevens navn: Bokens tittel:..... Dato:

[illegible]

Prosenten for antall riktig leste ord:

Avtaler til neste gang:

Til læreren i 1. eller 2. klasse

Vi foreslår at du avslutter arbeidet ditt med disse fem studieheftene, med denne lille utfordringen. Det er en uformell evaluering av utbyttet ditt av arbeidet med heftene. Vi er veldig interessert i å høre fra deg om dette! Om du har tid og lyst til å dele tankene og ideene dine med oss, send en epost til kontakt@poehler.dk. Utfordringen tar utgangspunkt i observasjonsskjemaet 'De fem læringsdimensjonene' fra *Studiehefte 1*. Vi har satt inn et eksempel på observasjoner av en jente – la oss kalle henne Rosa. Hvis du allerede har brukt observasjonsskjemaet i forhold til en av dine egne elever, tar du naturligvis utgangspunkt i det. Du skal nå supplere dine observasjoner fra observasjonsskjemaet med noen av Rosas tegninger og tekster fra den siste måneden. I *Studiehefte 2* finner du forslag til hva du skal se etter i forhold til å vurdere hennes skriftspråklige utvikling:

- rimer
- hører første lyd i et ord
- knytter bokstaver til lyden
- skriver småord lydtrett
- deler opp lengre ord i stavelser
- skriver mange ord korrekt

Studiehefte 2 avsluttes med en plansje som viser hvordan Rosa skal gjøre når hun skal stave ord. Lag en liten uformell orddiktat med Rosa, og observer arbeidsformen hennes underveis. Hun skal skrive 2-3 korte lydtrette ord, som for eksempel *pil, hus, lam*. I *Studiehefte 3* finnes forslag til hvordan du kan tilrettelegge skrive- og leseaktiviteter som gir elevene mulighet for både aktivitet og fordypelse. Hvordan er ditt inntrykk av Rosas innsats i forhold til disse? Trekk inn de fem læringsdimensjonene i denne vurderingen:

- selvtillit og selvstendighet
- varierte erfaringer
- effektive strategier
- kunnskap og forståelse
- evne til refleksjon

Sammenlign inntrykkene dine med notatene i det første observasjonsskjemaet. Hvordan har Rosa utviklet seg? Er det områder du i den neste perioden skal fokusere mer på?

Sett deg nå ved siden av Rosa og be henne lese for deg fra den boken hun er i gang med for tiden. Bruk noen av støttestrategiene som beskrives i *Studiehefte 4*. Legg merke til hvilke strategier som faktisk hjelper Rosa videre og hvilke som ikke gjør det. Velg et ord fra teksten som Rosa i første omgang leste feil og prøv å arbeide med dette ved å benytte boksene – også som beskrevet i *Studiehefte 4*. Du kan eventuelt supplere med en vurdering av skriveutviklingen hennes, ved bruk av de ni skriveutviklingstrinnene og en analyse av lesingen hennes, ved bruk av notatarket i *Studiehefte 5*.

Avslutt med å vurdere sammenhengen mellom undervisningen din og Rosas utbytte av undervisningen, slik som du nå har beskrevet den for deg selv. Bruk Grigorenkos tre perspektivpunkter til å avslutte din uformelle kartlegging av Rosas skriftspråklige ferdigheter:

1. Vurder om det er noe i Rosas bakgrunn som kunne være med på å påvirke utbyttet hennes av undervisningen din.
2. Beskriv hvor du tror Rosa kan befinne seg om tre måneder hvis hun får en tilpasset undervisning fra nå av.
3. Beskriv hvordan din fremtidige plan for Rosas undervisning de neste tre måneder skal justeres i forhold til resultatene fra kartleggingen din.

Hvis du vil lese mer:

Frost, J. (red.) (2009). *Evaluering - i dialogisk perspektiv*. Cappelen Akademisk Forlag.

Frost, J. & Nielsen, J.C. (2015). IL-basis. *Et prøvemateriale til vurdering af børns læseforudsætninger og begyndende læseudvikling, rev. udgave*. Hochrefe/PP-tjenestens Materiellservice (<https://www.materiellservice.no>).

Grigorenko, (2009). Dynamic assessment and response to intervention: Two sides of one coin. *Journal of Learning Disabilities*, 42, 2, 111-132.

Jensen, B. & Krogh, T. (2009). KTI – Kontrolleret Tegne-Iagttagelse. Et materiale til iagttagelse og vurdering af børns sprogforståelse udtrykt i en tegnehandling. *Skolepsykologi: Den røde Serie*, 37.

Mäki, H.S., Voeten, M.J.M., Vauras, M.M.S. & Poskiparta, E.H. (2001). Predicting writing skill development with word recognition and preschool readiness skills. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 14, 643-672.

